

NOTAT

Jan 2024

Rådet for
Grøn
Omstilling

Klimaafgift for landbruget

Rådet for Grøn Omstillings forslag til en afgiftsmodel for landbrugets CO₂e-udledninger

Indledning

Danmark er Europas mest intensivt dyrkede land, hvor landbrug dækker 60 pct. af det samlede, danske landareal. Landbrugssektoren i Danmark udleder omkring 17 mio. ton CO₂e⁻¹ om året, og i 2019 svarede sektorens udledninger til en fjerdedel af Danmarks totale CO₂e-udledninger².

CO₂e-udledningerne fra det danske landbrug udgøres primært af metan (CH₄) fra husdyrenes fordøjelse og fra gødning, men også lattergas (N₂O) fra gødningshåndtering og dyrkning af marker. Udledningerne stammer kun i mindre grad fra kuldioxid (CO₂)¹. CO₂e-udledning fra husdyrenes fordøjelse forekommer særligt i forbindelse med kvægproduktion, hvor køerne selv er den største kilde. Omvendt er stalde og lagre den primære kilde til CO₂e-udledninger fra svineproduktionen. Lattergas kan desuden afgasse fra markerne, hvilket særligt afhænger af hvor meget kvælstof der tilføres jorden i form af gødning¹.

Landbrugssektoren er den primære udleder af lattergas og metan i Danmark. I 2019 stod sektoren for henholdsvis 89 pct. og 81 pct. af de totale emissioner i Danmark². Metan-emissioner fra landbruget er stort set ikke faldet siden 1990 imens N₂O emissioner er faldet med 26 pct. Reduktionen i N₂O emissioner er et resultat af en større indsats mod kvælstofudledning til det danske vandmiljø, såsom bedre udnyttelse af kvælstof i husdyrgødning og et lavere forbrug af handelsgødning².

Behov for store reduktioner

Klimaloven fastsætter, at CO₂e-udledningerne i Danmark skal reduceres med 70 pct. i 2030 i forhold til 1990-udledningerne, og at vi skal nå klimaneutralitet i 2050. Aftalen indeholder dog ikke et specifikt mål for, hvor meget landbruget skal reducere. Derimod er det vedtaget i aftalen om grøn omstilling af dansk landbrug fra 2021, at land- og skovbrugssektoren skal reducere sine CO₂e-udledninger med 55-65 pct. i 2030 i forhold til 1990.^{3,4} Landbrugssektoren har reduceret sine CO₂e-udledninger med ca. 20 pct. siden 1990, men størstedelen af reduktionen er sket frem til 2010. Udledningerne har dermed været stort set uændrede de seneste 15 år⁵.

Udover de klimamæssige udfordringer landbrugssektoren står over for, har sektoren også en omfattende negativ indvirkning på miljø og natur. Udover at bidrage til en massiv nedgang i tilstanden af naturtyper og biodiversitet i

Danmark, så medfører det intensive landbrug alvorlige konsekvenser for det danske grundvand og drikkevand samt danske søer og havområder. Sprøjtegifte bliver fundet i mere end halvdelen af undersøgte grundvandsboringer og i vandværksboringer, imens tilførslen af kvælstof og fosfor til markerne fortsat truer vandmiljøet⁶. Blot 5 pct. af de danske farvande er i god økologisk tilstand, og vi kommer ikke til at leve op til EU's vandrammedirektiv, der pålægger medlemslandene at sikre god økologisk tilstand i alle vandområder senest i 2027.

En klimaafgift på landbruget bør have blik for både klimanatur- og miljømæssige udfordringer, og kan være et effektivt middel til at reducere CO₂e-udledninger og forbedre den danske natur og vores miljø.

Omstilling af landbruget

Danmark er et landbrugsland, og det har vi været længe. Skal vi fortsætte med at være det i fremtiden, er det vigtigt, at landbruget omstiller sig på en måde, så fødevarerproduktionen foregår inden for både de planetære grænser og under hensyntagen til lokale naturarealer og miljøpåvirkning. Samtidig er der behov for en hastig omstilling, hvis vi skal nå vores klimamålsætninger. En klimaafgift på landbruget er et effektivt værktøj til at sikre det.

Den bedste afgiftsmodel er en høj, ensartet klimaafgift på landbrugsproduktionen med et indbygget bundfradrag til dele af erhvervet. Afgiften på produktionen kombineres med en forbrugsafgift på de mest klimabelastende varer, hvilket dels flytter forbruget, så omstillingen i landbruget understøttes og dels reducerer den konkurrencefordel, der vil være for importerede varer som følge af en afgift på produktionen i Danmark. Modellen uddybes i det efterfølgende.

¹ https://ens.dk/sites/ens.dk/files/Basisfremskrivning/kf23_hovedrapport.pdf

² <https://dce.au.dk/udgivelser/vr/nr-401-450/abstracts/nr-437-danmarks-nationale-opgoerelsesrapport-2021-emissionsbeholdninger-1990-2019>

³ https://fm.dk/media/25302/aftale-om-groen-omstilling-af-dansk-landbrug_a.pdf

⁴ <https://lbt.dk/tvaergaaende/klima/CO2e-ser-fra-landbruget>

⁵ https://klimaraadet.dk/sites/default/files/node/field_files/Landbrugssect.20omstillingpct.20vedpct.20enpct.20CO2e-afgift.pdf

⁶ https://www.dyrenesbeskyttelse.dk/sites/dyrenesbeskyttelse.dk/files/publikationer/Spct.C3pct.A5danpct.20liggerpct.20landet/SSL_2022_Digitalpct.202.pdf

En ensartet klimaafgift

I Rådet for Grøn Omstilling anbefaler vi en ensartet CO2e-afgift, der er den mest omkostningseffektive måde at reducere erhvervets store udslip af CO2e på. Landbruget bør omfattes af en ensartet klimaafgift på samme niveau, som er vedtaget generelt for industrien, men uden de undtagelser, som ligger i industriaftalen.

Vi foreslår denne afgiftsmodel:

- En høj ensartet CO2e-afgift på produktionen.
- Et produktionsafhængigt bundfradrag til særligt lækage-udsatte⁷ dele af erhvervet.
- En forbrugsafgift, der pålægges de mest klimabelastende varer – kød, ost og smør.

Det er vigtigt, at en afgift fremmer såvel strukturelle som teknologiske virkemidler til CO2e-reduktion.

Kombineret afgiftsmodel

Rådet for Grøn Omstilling foreslår at kombinere en afgift på produktionsleddet med en forbrugsafgift på de mest klimabelastende fødevarer som kød, smør og ost.

Afgiften på produktionsleddet giver et incitament for den enkelte producent til at investere i klimavenlige teknologier, ændre på hvad der produceres og hvordan der produceres – uanfægtet af, om der eksporteres eller sælges til det danske marked.

Formålet med forbrugsafgiften er en adfærdsændring blandt forbrugere henimod mere klimavenlige fødevarer, uanset om man bruger importerede eller danskproducerede fødevarer. Modsat produktionsafgiften lægges forbrugsafgiften nemlig også på de importerede varer. Adfærdsændringen flytter efterspørgslen til mindre klimabelastende fødevarer og understøtter dermed en del af landbrugets omstilling til andre typer produktioner.

Bundfradrag

Klimaafgiften på produktionsleddet skal, som Klimarådet også har foreslået, kombineres med et bundfradrag, som gør, at driftsresultat og konkurrenceevnen påvirkes i mindre grad. Dermed får lækage-udsatte producenter bedre

mulighed for at omstille sig frem for at måtte dreje nøglen om.

Et bundfradrag bevarer incitamentet til at reducere udledningerne, da afgiften per ton CO2e ikke påvirkes af bundfradraget. Det samlede afgiftsniveau falder ikke trods bundfradraget, idet der også lægges en forbrugsafgift på de mest klimabelastende fødevarer som kød, ost og smør. Herved vil der fortsat være et samlet afgiftsniveau, som tilskynder den strukturelle omstilling, der skal realisere klimamålsætningerne om 70 pct. reduktion i 2030 og klimaneutralitet i 2045.

Effekt på fødevarepriser

En afgift på dansk fødevarerproduktion vil formodentligt afspejles i den pris forbrugeren skal give for en vare, da en del af regningen sendes videre i værdikæden. Beregninger fra Concito⁸ viser, at en produktionsafgift på 750kr/ton CO2e kun forventes at påvirke den endelige pris på varerne i meget lav grad. I Concitos model er afgiften lagt på køernes fordøjelse og på husdyrgødning og dækker derfor ikke alle landbrugets udledninger. Derfor er fokus her på oksekød og mejeriprodukter.

Prisen på mælk og ost vil ifølge Concito stige med 2 pct. mens prisen for oksekød vil stige 4 pct. Eksempelvis vil en pakke hakket oksekød stige med et par kroner. Samlet svarer det ifølge Concito til en merudgift på 135 kr./år for en gennemsnitlig husstand. Dermed kan det forventes, at en sådan produktionsafgift i sig selv ikke vil føre til de store adfærdsændringer hos forbrugeren.

Omvendt viser en analyse fra Det Miljøøkonomiske Råd⁹ at en ensartet CO2e-afgift på 1.200 kr./ton CO2e vil føre til prisstigninger på 17 pct. for oksekød, 5 pct. for svinekød og 1 pct. for kylling. Samtidigt konkluderes der, at forbrugeren ændrer adfærd selv ved mindre prisstigninger på kød.

Hvorvidt en produktionsafgift alene vil føre til ændringer i forbrugsadfærd er altså usikkert – og afhænger af den model og det afgiftsniveau, der vedtages.

Der er behov for, at vi i Danmark ændrer vores forbrugsvaner. Vi spiser i gennemsnit 52 kg kød per person om året¹⁰ – det er omtrent tre gange som meget som de officielle kostråd anbefaler¹¹. Vores samlede forbrugsbase-rede udledninger er i gennemsnit 13 tons/år per dansker.

⁷ Lækage betyder at dansk produktion risikerer at flytte ud af landet som følge af en afgift, idet afgifter på udledning fra produktion ikke belægges importerede produkter. EU er ganske vist ved at indføre en klimatold på særligt klimabelastende varer fra ikke-EU lande, men der er ikke planer om at inkludere fødevarer under denne told

⁸ <https://concito.dk/files/media/document/Enpct.20CO2e-afgiftpct.20ipct.20landbrugetpct.20harpct.20lillepct.20effektpt.20pct.20C3pct.20A5pct.20forbrugernespt.20priser.pdf>

⁹ https://dors.dk/files/media/M23_Kapitel%20III.pdf

¹⁰ <https://www.food.dtu.dk/nyheder/nyhed?id=1481037a-8136-4db4-9d79-6767e6dc1592>

¹¹ https://foedevarestyrelsen.dk/kost-og-foedevarer/alt-om-mad/de-officielle-kostraad/kostraad-til-dig/om-de-officielle-kostraad#DoK_oversigtkostraad

Det er mere end dobbelt så meget som en gennemsnitlig verdensborger¹².

Forbrugsafgift

Rådet for Grøn Omstilling anbefaler, at produktionsafgiften på 750kr/ton CO₂e kombineres med en forbrugsafgift på de mest klimabelastende fødevarer som kød, ost og smør. En forbrugsafgift vil i højere grad end en produktionsafgift kunne flytte efterspørgslen fra klimabelastende animalske produkter til plantebaserede produkter, som er både mere klimavenlige og sundere. Det skal sikres, at forbrugsafgiften i kombination med produktionsafgiften tilskynder til adfærdsændringer hos forbrugerne. Dette bør kombineres med andre tiltag, der styrker det plantebaserede udbud, fx via den nyligt startede Plantefond, eller sænker prisen på frugt og grønt, fx nedsat moms på disse kategorier. Det vil have en betydelig positiv effekt, hvis flere mennesker følger de officielle kostråd fra Fødevarestyrelsen, så de forbrugsbaserede udledninger reduceres.

Da forbrugsafgiften også pålægges importerede varer, vil det reducere den konkurrencefordel som importerede varer, der ikke er underlagt produktionsafgiften, ellers ville få. Forbrugsafgiften kan samtidig opveje den reducerede klimaeffekt af CO₂e-afgiften, som forårsages af bundfradraget.

Afgiften kan pålægges grossistledet eller detailhandelen, og der kan indføres en bagatelgrænse for sammensatte produkter for at lette administrationen – eksempelvis færdigretter der indeholder små mængder kød, ost eller smør.

Gradvis indfasning

Der er en frygt for at en klimaafgift for landbruget vil få jordpriserne til at falde. Omvendt haster det at få gang i de investeringer og omstillinger der skal bidrage til målsætningen om en reduktion på 55-65 pct. CO₂e i landbruget i 2030. CO₂e-afgiften kan indfases gradvist, men det er afgørende, at det hurtigt meldes ud, hvad slutsatsen bliver og hvornår, så erhvervet kan afpasse kommende investeringer efter dette.

Afgiften på produktionsledet kan fx starte på 500 kr/ton fra 2025, men den skal nå mindst samme niveau som industrien, dvs. 750kr/ton CO₂e i 2030.

Provenu fra afgifter

Provenuet fra produktionsafgiften bør tilbageføres til landbruget i form af rådgivning og støtte til at omlægge produktion, herunder udtagning af lavbundsjord og omlægning til økologi eller regenerativt jordbrug, og som støtte til at investere i og implementere anerkendte og veldokumenterede klima- og miljøteknologier – eksempelvis hyppig udslusning af gylle, stald- eller lagerforsuring – og muligvis kulstoflagring i biokul, hvis denne viser sig at være uproblematisk for livet i jordbunden.

Dele af provenuet fra forbrugsafgiften kan tilbageføres som en grøn check til lavindkomstgrupper, så disse kompenseres svarende til et moderat forbrug. Provenuet bør desuden anvendes til kostvejledning, grøn omstilling af kantiner, herunder efteruddannelse, samt fremme af de klimavenlige alternativer, fx bælgfrugter, grøntsager og plantebaserede produkter generelt.

En enkel regnskabsmodel

Detaljerede bedriftsregnskaber hvor CO₂e-udledninger opgøres præcist for den enkelte bedrift tager tid at udvikle og kan være dyre at implementere, men vi har brug for at komme i gang hurtigt. Man bør derfor starte med en mere enkel model, der ikke nødvendigvis medtager alle forhold på en bedrift og som kan baseres på normtal fremfor egentlige målinger på bedriftsniveau.

Et eksempel på en sådan model er ESGreenTool, udviklet af SEGES. Det fungerer som et bedriftsregnskab baseret på normtal, dvs. gennemsnitsberegninger, på en lang række faktorer for de enkelte bedrifter.

Strukturel omstilling

Vi har behov for en ny vej for landbruget, der sikrer, at vi holder os inden for de planetære grænser, og at vi efterlever de nationale og internationale aftaler vi har indgået inden for klima, natur, vandmiljø og dyrevelfærd. Samtidig skal dansk landbrug fortsat spille en vigtig rolle i at producere fødevarer til den voksende verdensbefolkning. Der er derfor behov for en strukturel omstilling af landbruget, der samtidig kan åbne døren til nye fødevaremarkeder.

Denne afgiftsmodel vil føre til strukturel omlægning, dvs. at bedrifter med underskud som følge af en afgift ændrer på, hvad der produceres, eller at bedrifterne opkøbes og herefter omlægges til en mere klimavenlig driftsform. En del af denne omstilling skal være omlægning fra animalsk produktion til produktion af plantebaserede fødevarer. Det vil have en stor klimaeffekt. For eksempel vil bedrifter, der omlægges fra malkekvæg til planteproduktion, kunne

¹² <https://concito.dk/files/media/document/Danmarks pct. 20 globale pct. 20 forbrugsudledninger.pdf>

sænke udledningerne med omkring 65 pct.¹³. Samtidig vil denne afgiftsmodel føre til investeringer i og udvikling af teknologiske løsninger på bedrifterne, hvilket uddybes i næste afsnit. Teknologiudviklingen er dermed fortsat en integreret del af landbrugets udvikling, men vi kommer ikke i mål uden den strukturelle omstilling.

En anden del af den strukturelle omstilling er ændret arealanvendelse, fx at lavbundsjordene udtages og vådlægges. Beregninger fra Klimarådet¹⁴ viser, at så snart produktionsafgiften når over et niveau på 216kr/ton CO₂e vil det føre til, at dyrkning af lavbundsjord vil blive urentabel, og markerne dermed forventeligt vil blive taget hurtigt ud af produktion. Derfor vil en afgift på 750kr/ton CO₂e føre til omfattende udtagning af lavbundsjord til gavn for klima, vandmiljø og biodiversitet.

Den strukturelle omstilling fra animalsk- til planteproduktion vil have en række effekter:

- Betydelig klimaeffekt
- Hurtigere udtagning af lavbundsjord
- Et markant mindre arealforbrug til at brødføde samme mængde mennesker, hvilket giver bedre plads til fx natur, skov og vådområder
- Mulighed for nye, stærkere plantebaserede fødevarer værdikæder
- Et styrket plantebaseret fødevaremarked på hjemmemarkedet, hvilket kan gøre det nemmere at ændre forbrugsvaner – noget der understøttes af en forbrugsafgift
- Forbedret dyrevelfærd, idet det lavere antal dyr muliggør at dyrene kan være udendørs og have mere plads

Teknologisk omstilling

Teknologiske virkemidler spiller også en væsentlig rolle, ved siden af den strukturelle omlægning, dvs. ændringer i hvad der produceres, ændringer i forbrug, udtagningen af lavbundsjord og omlægning til skov. Vi peger blandt andet på øget **gylleforsuring**, som sænker ammoniak-udledning og – i tilfælde af staldforsuring også metan-udledning. Dette kan således forbedre både klima, vandmiljø, biodiversitet og human sundhed. Vi støtter som udgangspunkt udvikling af **pyrolyse** og kulstoflagring via biokul, hvis det sikres, at det ikke skader livet i jorden, afgrøder

og grundvand. Det er vigtigt, at der ikke importeres biomasse til pyrolyseanlæg, og at biomassen der anvendes ikke kan udnyttes bedre til andre formål. Pyrolyse bør derfor primært anvendes på fiberfraktionen fra afgasset biomasse. Vi har brug for biogasanlæg til behandling af husdyrgødning og biomasserestprodukter med positiv effekt på tab af kvælstof til vandmiljøet^{15,16}, og for at få behandlet madaffald fra byerne. Ved bioforgasning kan kvælstof i den afgassede biomasse tilbageføres til markerne som erstatning for kunstgødning. Det modsatte gør sig gældende for pyrolyse, hvor kvælstof frigives til atmosfæren i pyrolyseprocessen. Derfor bør biomasse som halm og gylle bioforgasses inden det pyrolyseres, så kvælstof kan recirkuleres.

Biogas er et velegnet klimavirkemiddel, hvis det designes rigtigt og ikke overdimensioneres. Samtidigt er bioforgasning et vandmiljøvirkemiddel¹⁷, når den afgassede biomasse tilbageføres til marker som gødning, idet kvælstof omdannes på en mere plantetilgængelig form, når det kommer gennem biogasanlæg - hvilket medfører lavere kvælstofudvaskning om efteråret. Selve biogassen skal kun bruges der, hvor brug af VE-baseret elektricitet ikke er muligt eller hensigtsmæssigt, og udbygning med biogasanlæg må ikke føre til at vi fastlåser os til et fortsat alt for stort husdyrhold i Danmark. Det er påvist, at den hidtil vedtagne udbygning til 50 PJ i 2030 godt kan forenes med fx en halvering af antal husdyr¹⁸. Det kan ske ved gradvist at tilføre en større andel plantebaserede restprodukter¹⁹ til anlæggene og tilsvarende mindre husdyrgødning. Der er afsat over 19 mia. kr. til biogasanlæg, transport og opgradering af biogas i perioden fra 2021-2027²⁰. Vi bør ikke udbygge mere biogas end til 50 PJ, da vi bør sigte mod at elektrificere så meget som muligt. Støtten til biogas bør derfor fremadrettet afvejes derefter, så vi undgår en overdimensionering af infrastrukturen.

Rådet for Grøn Omstilling er betænkelige ved **nitrifikationshæmmere**, da de forskellige typer virker mere eller mindre på samme måde som pesticider, bl.a. i form af risiko for nedsivning til grundvandet. Hvis denne metode anvendes, må det ikke være med stoffer, som siver ned til grundvandet eller har negative effekter på organismer i jorden²¹.

Vi anerkender klimapotentialt af fodertilsætningsstoffer såsom **Bovaer**, men forholder os skeptisk til udbredelse af disse ud fra følgende grunde:

¹³ https://klimaraadet.dk/sites/default/files/node/field_files/Landbrugets%20omstilling%20ved%20en%20drivhusgasafgift.pdf

¹⁴ https://klimaraadet.dk/sites/default/files/imorted-file/bilagrapport_om_lavbundsjord.pdf

¹⁵ <https://pure.au.dk/ws/portalfiles/portal/93094219/DCArapport065.pdf>

¹⁶ Biogasanlæg omdanner kvælstof på en form, som er direkte tilgængelig for planterne, hvorfor kvælstofudnyttelsen stiger. Dermed reduceres kvælstofudvaskning om efteråret, og samtidig kan husdyrgødningen erstatte mere kunstgødning.

¹⁷ <https://pure.au.dk/ws/portalfiles/portal/93094219/DCArapport065.pdf>

¹⁸ EA-Energianalyse, <https://bitly.ws/Ux5a>

¹⁹ Energi af grøder skal helt udelades

²⁰ Finansministeriet, fm.dk, 2023

²¹ Det gælder i særlig grad nitrifikationshæmmere baseret på 1, 2, 4 triazol, se f.eks. https://mst.dk/media/210522/notat_potential-sources-of-124-triazole-in-danish-groundwater.pdf

- Der er mange udfordringer ved dansk animalsk produktion ud over klima, som ikke tages hånd om ved blot at ændre i dyrenes foder
- Der mangler dokumentation for fodertilsætningsstoffernes effekt på dyrevelfærd²²
- Der kan være sundhedsudfordringer forbundet med håndtering på bedriften²³
- Brug af Bovaer tilskynder til at holde kvæg på stald, da fodertilsætningsstoffer ikke kan gives til græssende køer

Et vigtigt aspekt af denne diskussion er også, at flere studier, bl.a. et hollandsk²⁴ og et svensk studie²⁵, viser, at der kan opnås samme metan-reduktioner på op til 30 pct. som ved fodertilsætningsstoffet Bovaer, ved at sætte køerne på græs.

Foruden at reducere metan-udledningen kan græssende kvæg bidrage positivt til biodiversitet gennem ekstensiv afgræsning og ved at efterlade kokasser på markerne, som er vigtige levesteder for insektliv. Køer på græs vil også kunne øge dyrevelfærden. Samtidig flytter kørerne næringsstoffer fra ikke-dyrkbare arealer ind i kredsløbet i vores fødevarer-system. I 2003 kom 75 pct. af danske malkekøer på græs, i 2020 var det blot 30 pct.²⁶

Samtænkning med landbrugsstøtte

Ved indførelse af afgiften, bør EU's landbrugsstøtte i langt højere grad end nu være et instrument, der gør det nemmere for landbrugerne at udføre en strukturel omstilling. Landbrugsstøtten bør understøtte de typer af landbrug, der har et lavt klimaaftryk, lav miljøpåvirkning, god næringsstofforvaltning og som drives under hensyntagen til natur og biodiversitet. Dette er ikke tilfældet i nuværende form.

Et groft estimat fra Fødevareministeriet²⁷ viser, at animalsk produktion får tildelt en stor andel af landbrugsstøtten. Fx modtager et kilo oksekød indirekte via landbrugsstøtten 5,6 kr, mens et kilo gulerødder, spidskål eller kartofler modtager 0,1 kr og ærter 0,6 kr. Disse tal skal dog ses med det forbehold, at billedet ændres hvis der regnes på indirekte støtte på baggrund af kalorieindhold eller i forhold til afsætningspris.

Der er i nuværende EU-ramme for landbrugsstøtten rig mulighed for via bioordninger (også kaldet eco-schemes) samt tilskuds- og kompensationspuljer at understøtte specifikke tiltag og driftstyper. Dette bør udnyttes i højere

grad ved fx at indføre nye eco-schemes, allokere flere midler til eco-schemes og overføre flere midler fra hektarstøtten til tilskuds- og kompensationspuljerne.

Økologisk Landsforening har foreslået at samtænke en CO2e-afgift med EU's landbrugsstøtte, som fremadrettet kan udbetales via to bioordninger hvor betalingen i det ene sker i forhold til bedrifternes klimaregnskab, og i den anden sker ud fra kriterier for biodiversitet. Der kan måske opnås en enklere administration, hvis samme danske myndighed kan håndtere både afgift og EU-støtte samlet, så der bliver tale om en nettobetaling. Det er dog samtidig vigtigt, at landbrugeren oplever, at der er en afgift på CO2e-udledninger, så denne kan virke adfærdsændrende.

Der bør for en sådan model laves nærmere undersøgelser og beregninger af, hvordan den eksakte model kan skrues sammen, så man fortsat kan bruge landbrugsstøtten som instrument til at støtte specifikke tiltag under bioordninger. Der må ikke tilskyndes til minimumsefterlevelse med landbrugspraksis, der har negative sideeffekter på eksempelvis næringsstofforvaltning eller pesticidanvendelse.

Effekt på landbrugets økonomi

Ifølge Klimarådet vil en produktionsafgift på 750kr per ton CO2e uden bundfradrag føre til væsentlige økonomiske konsekvenser for landbruget. En analyse viser, at andelen af bedrifter med negativt bundresultat øges fra 25 pct. til 45 pct.

Det er primært kvægbedrifterne der rammes af afgiften, da denne bedriftstype har store udledninger per omsat krone. For kvægbedrifter isoleret set hæves andelen af bedrifter med negativt bundresultat fra ca. 10 pct. til ca. 75 pct. Svineproduktion og plantebedrifter påvirkes også, men i markant mindre grad end kvægbedrifter²⁸.

Et bundfradrag har en afbødende effekt på den store forøgelse af kvægbedrifter med negativ bundlinje og vil give denne bedriftstype bedre mulighed for at omlægge produktionen over tid, i takt med at lækagerisikoen nedsættes og bundfradraget justeres.

Det er vigtigt, at klimaafgiftens konsekvens for landbruget samtænkes med vores udmøntning af landbrugsstøtten, sådan at klimaafgiften gør det dyrt at forurene, imens landbrugsstøtten i højere grad understøtter den type

²² <https://dca.au.dk/aktuelt/nyheder/vis/artikel/undersogelse-af-metan-reducerende-foder-til-koer>

²³ <https://www.efsa.europa.eu/en/efsajournal/pub/6905>

²⁴ <https://research.wur.nl/en/publications/enterische-methaanemissie-van-melkvee-in-relatie-tot-vers-graskwa>

²⁵ <https://jordbruksverket.se/jordbruket-miljon-och-klimatet/forskning-om-ekologisk-produktion/arkiv/2023-06-13-betande-kor-kan-ge-mindre-metan-an-kor-pa-stall>

²⁶ <https://www.dyrenesbeskyttelse.dk/artikler/kun-hver-tredje-malkeko-kommer-paa-graes-i-det-effektive-landbrug>

²⁷ <https://www.ft.dk/samling/2022/almdele/mof/spm/210/svar/1952349/2697547.pdf>

²⁸ https://klimaraadet.dk/sites/default/files/node/field_files/Landbrugets%20omstilling%20ved%20en%20CO2e-afgift.pdf

produktion, der forurener mindre, herunder produktion af plantebaserede fødevarer.

Afgifter skal have bredere fokus

Rådet for Grøn Omstilling anbefaler, at en grøn skattereform skal have effekt på både klima, miljø og biodiversitet – og også udover Danmarks grænser. Det gælder bl.a. de store klima- og miljøproblemer, som vores import af kunstgødning skaber uden for landets grænser. Og det gælder behovet for at reducere kvælstofudledninger til vandmiljøet med 33-50 pct., mindske ammoniak-udledninger til luft, undgå fosforophobninger på markerne og reducere tab af fosfor til vandmiljø. Det er bl.a. nødvendigt, hvis vi skal overholde EU's vandrammedirektiv og sikre god økologisk tilstand i det danske vandmiljø. Og hvis vi skal gennemføre en cirkulær økonomi, hvor vi holder hus med klodens ressourcer.

Generelt bør vi derfor i højere grad anvende grønne afgifter i Danmark, så vi bedre sætter pris på naturen og ressourcerne. I dag udgør grønne afgifter kun cirka 3 pct. af BNP, hvor de for 15 år siden udgjorde 6 pct. af BNP. En gradvis indfasning af en CO₂e-afgift løser kun en lille del af de nævnte problemer og er ikke tilstrækkeligt til at kompensere for den udhuling af de grønne afgifter, der er sket siden midten af nullerne.

Vi har i Rådet for Grøn Omstilling tidligere præsenteret en række afgiftsforslag, som derimod ville løse en stor del af de her nævnte problemer. De er beskrevet i publikationen *Forslag til en Grøn Afgiftsreform fra 2020*²⁹.

Mere viden

18 forslag til en Grøn Afgiftsreform:

<https://rgo.dk/akut-behov-for-gronne-afgifter/>

Foder til Føde II:

<https://rgo.dk/gronne-organisationer-vil-fremtidssikre-dansk-landbrug/>

Kontakt

Niklas Sjøbeck Jørgensen, seniorrådgiver

Telefon: 3318 1945

Mail: niklas@rgo.dk

Christian Ege, seniorkonsulent

Telefon: 2858 0698

Mail: christian@rgo.dk

Rådet for Grøn Omstilling er en uafhængig non-profit miljøorganisation, der har rådgivet om den grønne omstilling i mere end tre årtier. Som en grøn løsningstank vil vi levere konkrete, realiserbare og ambitiøse løsningsforslag, der kan accelerere omstillingen til et absolut bæredygtigt samfund.

²⁹ 18 forslag til en Grøn Afgiftsreform: <https://rgo.dk/akut-behov-for-gronne-afgifter/>